

Tauw

**Startnotitie m.e.r.
Uitbreiding golfbaan De Scherpenbergh**

Verantwoording

Titel	Startnotitie m.e.r. uitbreiding golfbaan De Scherpenbergh
Opdrachtgever	Golf- en Businessclub De Scherpenbergh
Projectleider	mw. ir. M.L. Verspui
Auteur(s)	mw. ing. C. Hoogland-Karman
Projectnummer	4375790
Aantal pagina's	23 (exclusief bijlagen)
Handtekening	

Datum 17 mei 2005

Colofon

Tauw bv
afdeling Stedelijk Gebied & Infrastructuur
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd. In geval van een ontwerp is het de opdrachtgever niet toegestaan het ontwerp geheel of gedeeltelijk in herhaling uit te voeren zonder uitdrukkelijke toestemming van Tauw bv. De auteursrechten inzake dit document blijven berusten bij Tauw bv. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw bv een hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem, dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Inhoud

1 Milieueffectrapportage uitbreiding golfbaan De Scherpenbergh.....	4
2 Planvorming en besluitvorming.....	8
2.1 Waarom een uitbreiding van de golfbaan?.....	8
2.2 Het planproces tot nu toe.....	9
2.3 Het verdere planproces.....	11
2.4 De relatie met andere besluiten.....	12
2.4.1 Besluiten met betrekking tot de activiteit.....	12
2.4.2 Besluiten met een algemeen karakter.....	13
3 De voorgenomen activiteit.....	14
3.1 Het vertrekpunt voor het MER: van 9 naar 18-holes.....	14
3.2 Ontwikkeling van 2-holes op de westelijke akker.....	15
3.3 “Legaliseren” van de 3-oefenholes.....	16
4 Milieuaspecten.....	17
4.1 Korte gebiedsbeschrijving.....	17
4.2 Bodem en water.....	18
4.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	18
4.4 Natuur.....	19
4.5 Woon- en leefmilieu.....	20
4.6 Te beschouwen milieugevolgen.....	21
5 Doorkijk naar het MER.....	22
5.1 Wettelijke inhoudseisen.....	22
5.2 Het MER voor golfbaan De Scherpenbergh.....	22

Bijlagen

1. Natuurbeschermingsaspecten

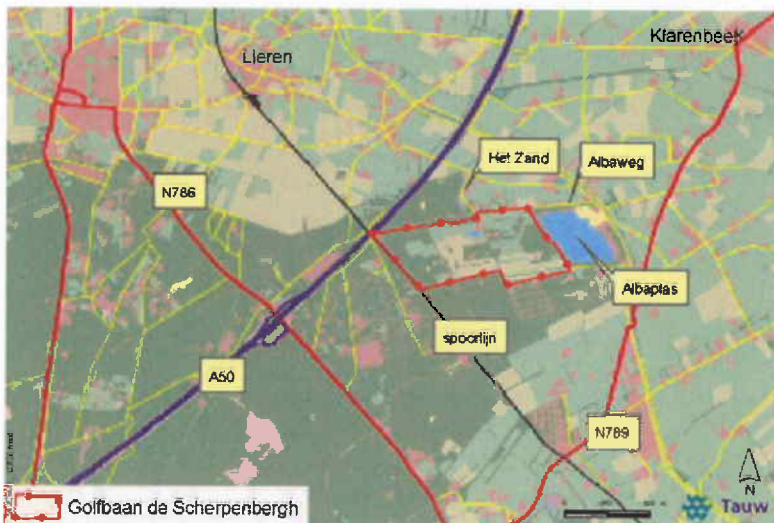
1 Milieueffectrapportage uitbreiding golfbaan De Scherpenbergh

Uitbreiding golfbaan De Scherpenbergh

De golfbaan De Scherpenbergh te Lieren (Apeldoorn) is in de jaren negentig aangelegd, met een lange baancapaciteit van 9-holes en een korte baancapaciteit van 6 holes. Eind jaren negentig wordt een uitbreidingsplan voor de golfbaan van 9 naar 18-holes opgesteld. In 2002 wordt het bestemmingsplan ten behoeve van deze uitbreiding door de gemeente Apeldoorn vastgesteld en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. Een voorlopige voorziening, gericht tegen deze goedkeuring, wordt door de Raad van State in 2003 ingewilligd ten aanzien van 2-holes gepland op de westelijk gelegen akkers. Om toch op korte termijn in een volwaardige baan te voorzien zijn van de zeven geplande holes er een aantal ingekort, zodanig dat hier 9 holes mogelijk werden. Gecombineerd met de bestaande 9-holes baan is een 18-holes baan ontstaan.

In de bodemprocedure (2003) is het goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland voor het bestemmingsplan golfbaan De Scherpenbergh door de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State vernietigd. Als gevolg van deze vernietiging moet het bestemmingsplan op onderdelen gerepareerd worden. Met het oog op de duidelijkheid geschiedt dit door een bestemmingsplan voor de gehele golfbaan opnieuw in procedure te brengen. De bestaande golfbaan is qua aantal holes weliswaar volwaardig, maar de gewenste inrichting is nog niet bereikt.

Het nieuwe plan wordt voorzien van een beoordeling naar de uitstralingseffecten van de uitbreiding op het gebied van natuur op de omliggende beschermde gebieden en van een deugdelijke motivering. Dit gebeurt door de procedure van milieueffectrapportage te doorlopen. Naast de uitbreiding van de golfbaan zijn tevens drie korte oefenholes betrokken in de herziening van het bestemmingsplan.

Figuur 1.1 Ligging golfbaan De Scherpenbergh.

Milieueffectrapportage

Milieueffectrapportage¹ (m.e.r.) is geregeld in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer en enkele daarop gebaseerde uitvoeringsbesluiten. Het doel van m.e.r. is om het milieubelang een volwaardige rol te geven in besluiten over grootschalige projecten. Volgens het besluit m.e.r. is de uitbreiding van de golfbaan een m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteit. Dit houdt in dat het bevoegd gezag beoordeelt in hoeverre bijzondere omstandigheden er toe leiden dat het doorlopen van de m.e.r.-procedure noodzakelijk is. Met andere woorden: de voorgenomen activiteit dient gezien te worden als m.e.r.-plichtige activiteit. Voor de uitbreiding van golfbaan De Scherpenbergh is gekozen om direct de volledige m.e.r.-procedure te doorlopen en niet eerst een m.e.r.-beoordeling uit te voeren. Deze keuze is gemaakt gezien de ligging van de golfbaan in én in de nabijheid van gevoelig gebied en de uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State die ten aanzien van dit punt juist ingaat op mogelijke uitstralingseffecten op deze gebieden.

Initiatiefnemer en bevoegd gezag

De Golf- en Businessclub De Scherpenbergh is in deze procedure de initiatiefnemer (de instantie die de voorgenomen activiteit uitvoert). De gemeente Apeldoorn treedt op als bevoegd gezag (de instantie die een besluit neemt over de voorgenomen activiteit).

Stappen in de m.e.r.-procedure

De m.e.r.-procedure kent de volgende stappen:

1. *Startnotitie*: het eerste document in de m.e.r.-procedure is de startnotitie. Hierin geeft de initiatiefnemer (Golf- en Businessclub De Scherpenbergh) aan dat hij van plan is de golfbaan uit te breiden naar een 18-holes baan, en dat daartoe de procedure van m.e.r. wordt doorlopen. Ook wordt in de startnotitie globaal beschreven waarom deze activiteit noodzakelijk is, wat ermee wordt beoogd en welke milieueffecten verwacht kunnen worden.
2. *Inspraak en advies*: het bevoegde gezag (de gemeente Apeldoorn) legt de startnotitie ter inzage en stuurt deze voor advies naar een aantal instanties, waaronder de onafhankelijke Commissie voor de milieueffectrapportage². Deze commissie brengt binnen negen weken advies uit. Belangstellenden kunnen binnen vier weken door middel van een inspraakreactie aangeven welke milieuaspecten naar hun mening in het op te stellen milieueffectrapport (MER) aan de orde moeten komen.
3. *Richtlijnen*: op basis van de startnotitie, inspraakreacties en adviezen stelt het bevoegd gezag richtlijnen vast. De richtlijnen geven aan welke aspecten in het MER behandeld moeten worden en op welke manier. Hierbij worden de wettelijke inhoudseisen voor een MER (zie hoofdstuk 5) als uitgangspunt genomen.
4. *MER*: de initiatiefnemer stelt vervolgens het feitelijke MER op, waarin een antwoord wordt gegeven op de vragen uit de richtlijnen.
5. *Inspraak en advies*: als het MER is afgerond, maakt het bevoegd gezag dit bekend en wordt het gelijktijdig met het bestemmingsplan voor de golfbaan ter inzage gelegd. Er volgt weer een periode van inspraak en advies.

¹ In deze startnotitie komen verschillende schrijfwijzen voor milieueffectrapportage voor:

De m.e.r. = De milieueffectrapportage, ofwel het traject dat doorlopen moet worden om milieueffecten in beeld te brengen: startnotitie, richtlijnen, opstelling milieueffectrapport. Dit wordt ook wel m.e.r.-procedure genoemd.

Het MER = Het milieueffectrapport zelf.

² De Commissie voor de m.e.r. is een, bij wet geregeld, onafhankelijk orgaan van deskundigen die, middels het geven van adviezen aan het bevoegd gezag, toezicht houdt op de objectiviteit en de kwaliteit van het MER. In de m.e.r.-procedure geeft zij advies ten aanzien van de richtlijnen en de toetsing van het MER.

6. **Besluit en evaluatie:** het MER en de inspraakreacties/adviezen worden betrokken bij de besluitvorming over de voorgenomen activiteit, in dit geval de uitbreiding van de golfbaan De Scherpenbergh. Tot slot is er op basis van de m.e.r.-regeling de verplichting te evalueren of de voorspellingen uit het MER kloppen. Als dit niet het geval is kunnen aanvullende maatregelen worden getroffen.

De startnotitie voor de uitbreiding van golfbaan De Scherpenbergh

Met de nu voorliggende startnotitie wil de gemeente Apeldoorn u informeren over de start van de m.e.r.-procedure voor het bestemmingsplan golfbaan De Scherpenbergh. Centraal staat de manier waarop de initiatiefnemer voorstelt straks het MER op te stellen. Iedereen wordt uitgenodigd hierover zijn of haar mening te geven en aan te geven welke milieuaspecten in het MER aan de orde moeten komen.

Uw reactie kunt u sturen naar:
Gemeente Apeldoorn
Milieu, Mobiliteit en Openbare ruimte
Afdeling milieu
t.a.v. de heer J. Vermeij
Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn

Strategische MilieuBeoordeling

In juli 2004 is de Europese richtlijn Strategische MilieuBeoordeling (SMB) in werking getreden. Deze richtlijn bepaalt onder andere dat er voor plannen die een m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteit mogelijk maken, een milieuraapport moet worden opgesteld. Gezien het stadium van de planvorming worden beide instrumenten (SMB én m.e.r.) integraal voor de uitbreiding van de golfbaan ingezet. Niet alleen procedureel maar ook inhoudelijk vertonen de producten van SMB en m.e.r. veel overeenkomsten. Daarom geldt het MER ook direct als het milieuraapport conform de SMB-richtlijn, met expliciete aandacht voor onderdelen die specifiek voor de SMB-richtlijn moeten worden behandeld (aanvullende thema's biodiversiteit en klimaat, samenhang met andere activiteiten).

Plangebied en studiegebied

Binnen de m.e.r.-procedure wordt onderscheid gemaakt tussen het plangebied en het studiegebied. Hieronder worden beide gebieden kort toegelicht.

Het plangebied is het gebied waarbinnen de huidige golfbaan, inclusief de beoogde uitbreiding, is gelegen. Het plangebied grenst aan de noordzijde aan de Albaweg, in het oosten aan de Albaplas, in het zuiden aan het munitieopslagdepot van defensie en in het zuidwesten en westen aan het bosgebied van de Veluwe (met een klein gedeelte akkerbouwgebied). Het plangebied is weergegeven in figuur 1.1.

Het studiegebied is het gebied waarbinnen effecten van de voorgenomen activiteit worden verwacht. Dit betekent dat het studiegebied per milieuaspect verschillend is. Zo kunnen uitstralingseffecten van de uitbreiding van de golfbaan voor ecologische waarden verder reiken dan de te verwachten effecten op het gebied van bijvoorbeeld bodem.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 leest u het kader waarbinnen het bestemmingsplan wordt opgesteld: waarom een uitbreiding van de golfbaan, welke stappen zijn genomen en welke stappen worden nog genomen. Hoofdstuk 3 beschrijft waar de m.e.r. inhoudelijk over gaat: de voorgenomen activiteit. Hoofdstuk 4 gaat in op de natuur- en milieuaspecten die van belang zijn in het planvormingstraject, dus ook in het m.e.r.-traject. In hoofdstuk 5 wordt tot slot een doorkijk gegeven naar het MER: de voorgestelde inhoud van het MER en de voorgestelde werkwijze.

2 Planvorming en besluitvorming

2.1 Waarom een uitbreiding van de golfbaan?

Bij de aanvraagprocedure van de bestaande 9-holes golfbaan is reeds aangegeven dat het concept van De Scherpenbergh alleen kan functioneren bij voldoende baancapaciteit. Door de groei van veel golfaccommodaties naar 18 of meer holes is eind jaren negentig voor De Scherpenbergh een nadelige concurrentiepositie ontstaan. De investeringen in de bestaande voorzieningen (bebouwing, parkeervoorzieningen, etc.) zijn destijds dan ook gedaan in het perspectief van een volwaardige 18-holes golfbaan en de bezoekersaantallen die daarbij horen. Behalve het economische belang van uitbreiding is er ook een sociaal-recreatief belang en een sportief belang. Een sociaal-recreatief belang omdat het openbare karakter van De Scherpenbergh de aanloop van dagcontribuanten met zich meebrengt. Omdat deze meestal 18-holes spelen geeft dit per persoon een dubbele bezetting van de bestaande 9-holes baan waardoor de totale capaciteit terugloopt. Het sportieve belang is gelegen in het feit, dat de standaard voor golfbanen in het algemeen 18-holes is, omdat dit aantal staat voor een speelronde. Het handicapsysteem, toernooien en de beleving van het spel zijn geënt op 18-holes. Een 9-holes golfbaan is een halve baan, waardoor deze nooit het imago van een volwaardige golfaccommodatie zal krijgen.

Uit onderzoek³ blijkt dat de golfsport de laatste jaren een versnelde groei heeft doorgemaakt. Als gevolg hiervan kunnen vele clubs geen leden meer toelaten en bestaan lange wachtlijsten. De bezetting van de banen is belangrijk toegenomen. Onder meer in Gelderland wordt een tekort aan baancapaciteit geconstateerd. Een oplossing van het probleem bestaat uit uitbreiding van de baancapaciteit: dat betekent een uitbreiding van bestaande banen of de aanleg van nieuwe banen. Een uitbreiding van een 9-holes naar een 18-holes baan, zoals het voornemen van De Scherpenbergh, voorzigt derhalve in de toename van de baancapaciteit en is nodig om aan de groeiende vraag te voldoen.

Naast de 9-holes lange baan is op de Scherpenbergh een korte baan in gebruik. Deze korte baan is aangelegd voor spelers die in korte tijd een ronde golf willen spelen. Na ingebruikname bleek zeer snel dat deze korte baan een grote aantrekkingskracht heeft op meerdere gebruikersgroepen, te weten:

- golfers met weinig tijd (zakelijk);
- beginners (ook gebruik van holes als examenholes voor het vrije golfvaardigheidsbewijs);
- senioren (de grote baan is te lang);
- vrije golfers (niet in het bezit van een golfvaardigheidsbewijs);
- clinicdeelnemers (clinic = introductie van de golfsport onder leiding van een golfleraar).

De korte baan op de Scherpenbergh heeft geen drempel ten aanzien van het gebruik. Iedereen kan hierop terecht tegen betaling van een dagkaart. Het economisch belang van deze korte baan voor de Golf- en Businessclub De Scherpenbergh bestaat uit:

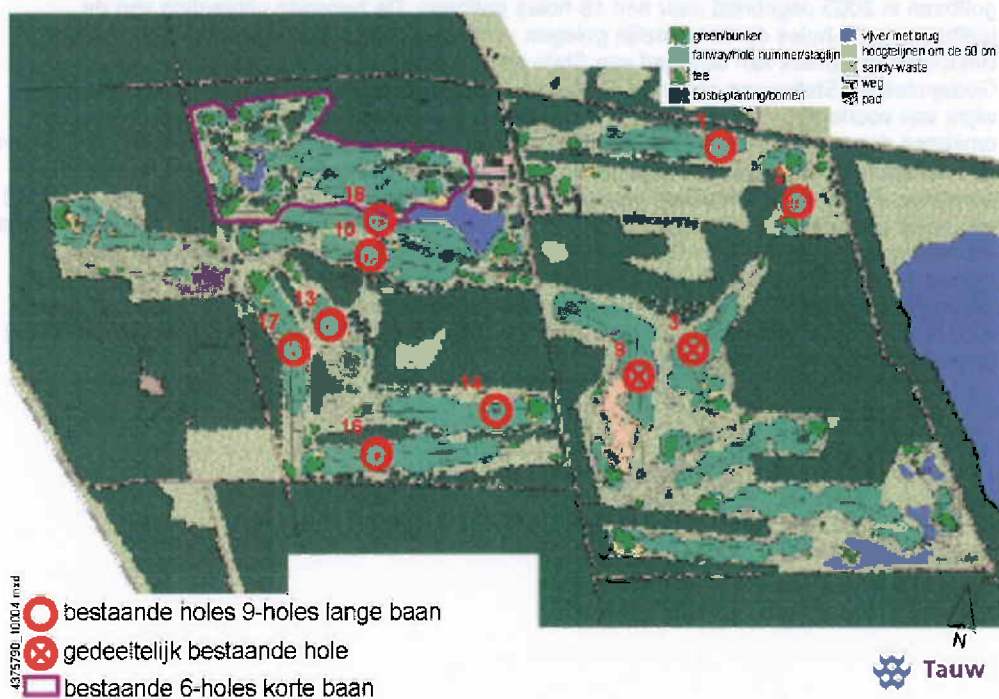
1. Capaciteitsverhoging van de grote baan door gebruik van de korte baan door bovenstaande groepen.
2. Inkomsten uit dagcontributies, golfclinics en GolfVaardigheidsBewijs (GVB) examens.

³ Nota Tussenbalans 2001 van de Nederlandse Golf Federatie, Ontwikkeling van Golf in Nederland tussen 1993 en 2001 en een vooruitblik naar 2005 en 2010.

2.2 Het planproces tot nu toe

Eind jaren tachtig heeft de Stichting Eerste Openbare Apeldoornse Golf Club (EOAGC) zichzelf ten doel gesteld een volwaardige golfbaan te realiseren ten zuidoosten van de stad Apeldoorn in het gebied "De Scherpenbergh". Ten behoeve van de ontwikkeling van de golfbaan is destijds het vigerende bestemmingsplan "Immenberg" herzien. Gekoppeld aan dit ruimtelijk plan is in 1990 het Milieueffectrapport (MER) golfbaan De Scherpenbergh opgesteld. Dit MER is uitgegaan van de ontwikkeling van een 18-holes golfbaan, zoals opgenomen in het herziene bestemmingsplan.

Vanwege de ligging van het westelijk deel van de golfbaan binnen de grens van het Centraal Veluws Natuurgebied (CVN) is voor dit deel van het bestemmingsplan in 1993 goedkeuring onthouden door Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. Derhalve is het toen niet tot de aanleg van een volwaardige 18-holes golfbaan genomen, maar tot een 9-holes golfbaan. Behalve de stringente beperkingen van het CVN was er nóg een belangrijke belemmering voor de realisatie van een 18-holes golfbaan. Binnen de veiligheidszones rond het magazijnencomplex van defensie was slechts de aanleg van een zeer klein deel van de golfbaan toegestaan. Naast de aanleg van de 9-holes lange baan is in de jaren negentig de korte 6-holes baan aangelegd in het noorden van het plangebied.

Figuur 2.1 Uitgangssituatie vóór de uitbreiding, bestaande 9-holes lange baan en 6-holes korte baan.

Uitbreiding naar 18-holes golfbaan

Eind jaren negentig zijn de omstandigheden enigszins gewijzigd. Het huidige provinciale beleid met betrekking tot het CVN laat onder bepaalde voorwaarden de uitbreiding van bestaande golfbanen toe. Verder zijn de beperkingen als gevolg van de veiligheidszones rond het magazijncomplex komen te vervallen omdat dit complex opgeheven wordt. De "ruimte" die hierdoor is ontstaan is voldoende om het oorspronkelijke plan alsnog te realiseren.

Om de uitbreiding van de golfbaan tot een volwaardige 18-holes baan mogelijk te maken is in 2002 het bestemmingsplan golfbaan De Scherpenbergh vastgesteld. Voorafgaand aan dit besluit is een m.e.r.-beoordeling uitgevoerd (2000) waarin geconcludeerd is dat voor dit ruimtelijk plan geen milieueffectrapport dient te worden opgesteld, omdat:

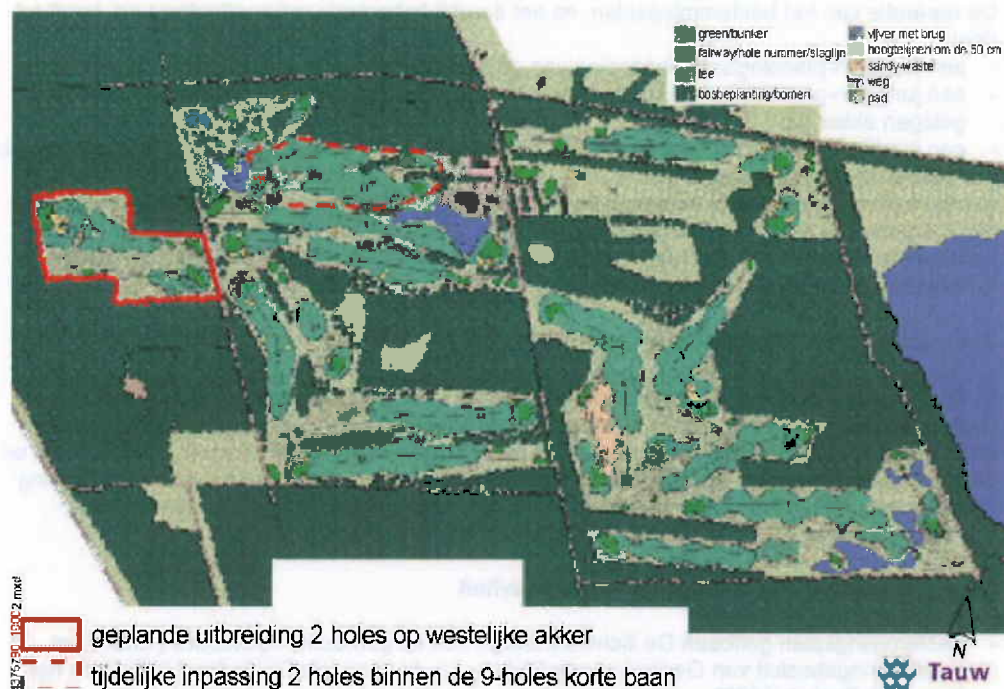
- ten opzichte van de bestaande negatieve effecten van de 9-holes golfbaan nauwelijks sprake is van "extra" negatieve effecten;
- vóór de besluitvorming voldoende informatie aanwezig is over de milieugevolgen van de beoogde uitbreiding van de golfbaan.

Andere relevante onderzoeken die ten grondslag lagen aan dit bestemmingsplan zijn:

- Ecologisch onderzoek De Scherpenbergh - 2001.
- Inrichtingsplan ten behoeve van de vergunning voor aanleg - 2001.

In oktober 2002 is het bestemmingsplan ten behoeve van de uitbreiding van de golfbaan door Gedeputeerde Staten van Gelderland goedgekeurd⁴. Op basis van dit goedkeuringsbesluit is de golfbaan in 2003 uitgebreid naar een 18-holes golfbaan. De beoogde uitbreiding van de golfbaan met 2-holes op de westelijk gelegen akker heeft niet plaatsgevonden. De afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft het besluit van het college van Gedeputeerde Staten van provincie Gelderland voor dit betreffende plandeel geschorst (bij wijze van voorlopige voorziening). Dit deel van het plangebied wordt namelijk aan drie zijden omsloten door de Speciale Beschermingszone van een Vogelrichtlijngebied. Negatieve effecten op het beschermde gebied als gevolg van het gebruik van de gronden als golfbaan zijn denkbaar. Gelet op de betrokken belangen heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State gemeend dat dit aspect in de bodemprocedure nader onderzocht zou moeten worden en heeft daartoe het besluit voor dit plandeel geschorst. De resterende 2-holes zijn zolang ingevuld door 2-holes van de korte baan aan te passen tot 2-holes voor de lange baan. Vervolgens zijn extra "korte holes" gerealiseerd om de korte baan te kunnen blijven gebruiken voor de functie als omschreven in paragraaf 2.1. Deze korte oefenholes zijn gerealiseerd in het noorden van het plangebied (zie figuur 2.2).

⁴ Behoudens een klein bosgedeelte ten noorden van de golfbaan. Voor dit plandeel is het oude bestemmingsplan weer vigerend geworden.

Figuur 2.2 Tijdelijke inpassing 2-holes binnen terrein van de korte baan.

In november 2003 is het totale goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten door de Raad van State vernietigd:

- *De afdeling is van oordeel dat het onderzoek in het kader van de m.e.r.-beoordelingsplicht niet volledig is geweest in die zin dat er onvoldoende is gekeken naar de uitstralingseffecten op de omliggende beschermde gebieden. Deze eis wordt op grond van recente jurisprudentie meer en meer gesteld.*
- *Daarnaast is de afdeling van oordeel dat het bestreden besluit niet berust op een deugdelijke motivering. (Het ruimtelijk plan is weliswaar getoetst aan het Streekplan Gelderland 1996, maar ten onrechte is buiten beschouwing gelaten hetgeen in het streekplan is vermeld over de toegekende functie Landelijk gebied A.)*

Hierdoor is de situatie van de huidige golfbaan van de Scherpenbergh weliswaar planologisch legaal ontstaan (uitbreiding van de 9-holes), echter door het vernietigingsbesluit ontbreekt nu voor een deel van het gebied een juridische regeling.

2.3 Het verdere planproces

Het vernietigde bestemmingsplan golfbaan De Scherpenbergh zal opnieuw in procedure worden gebracht. Om tegemoet te komen aan de uitspraak van de Raad van State wordt de procedure van milieueffectrapportage gevolgd. Binnen deze procedure wordt in ieder geval ingegaan op de uitstralingseffecten van de uitbreiding op omliggende beschermde gebieden.

De reparatie van het bestemmingsplan, en het daarbij behorende milieueffectrapport, heeft tot doel:

- een juridisch-planologische inpassing van de uitbreiding van de golfbaan;
- een juridisch-planologische inpassing van de twee resterende holes binnen de westelijk gelegen akker; en
- een juridisch-planologische inpassing van de drie extra oefenholes (van de korte baan) in het noorden van het plangebied.

In het bestemmingsplan zal aangegeven worden hoe is omgegaan met de resultaten uit het MER. Daarnaast zal het bestemmingsplan in ieder geval, gezien de uitspraak van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, voorzien moeten worden van een deugdelijke motivering op het gebied van inpassing binnen het provinciale ruimtelijke beleid.

2.4 De relatie met andere besluiten

Er zijn relevante besluiten en beleidskaders met betrekking tot de voorgenomen activiteit. Onderscheid is aan te brengen in besluiten die direct betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en besluiten en beleidsvoornemens met een meer algemeen karakter. De besluiten en beleidsvoornemens met een algemeen karakter zijn kort opgesomd. Deze kunnen van belang zijn voor het plangebied en/of omgeving. In het MER zal het relevante beleidskader nader worden uitgewerkt.

2.4.1 Besluiten met betrekking tot de activiteit

- Bestemmingsplan golfbaan De Scherpenbergh van de gemeente Apeldoorn (1993), het goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland (1993) en het Koninklijk Besluit (1997).
- Bestemmingsplan golfbaan De Scherpenbergh van de gemeente Apeldoorn (2002), het goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland (2002) en het vernietigingsbesluit van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (2003) daaromtrent.
- De golfbaan wordt aan drie zijden omgeven door en ligt zelfs ten dele binnen de begrenzing van de Speciale Beschermingszone (SBZ) "Veluwe", die in het kader van de Vogelrichtlijn werd aangewezen.
- Hetzelfde geldt voor de Speciale Beschermingszone "Veluwe" die in het kader van de Habitatrichtlijn werd aangewezen. Deze SBZ heeft in dit deel van de Veluwe dezelfde begrenzing als de SBZ-Vogelrichtlijn.
- De golfbaan maakt integraal deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur die door de provincie Gelderland werd vastgesteld. Voor de percelen van de golfbaan geldt dat op 20-60% van het oppervlak bepaalde natuurdoelen kunnen worden nagestreefd; voor de aangrenzende Vogel- en Habitatrichtlijngebieden is de ambitie hoger: hier kunnen namelijk op tenminste 60% van het oppervlak bepaalde natuurdoelen worden nagestreefd.
- Een aantal soorten waarvan is vastgesteld dat ze in de nabijheid of op het terrein van de golfbaan voorkomen is beschermd door de Flora- en Faunawet. Aantasting van populaties van zulke beschermde soorten is in beginsel niet toegestaan.

Met name op het gebied van besluiten ten aanzien van natuur zal in het MER uitgebreid ingegaan worden op de rechtsbescherming daarvan en de consequenties ten aanzien van de uitbreiding van de golfbaan. In bijlage 1 van deze startnotitie is een kort overzicht van alle beschermde gebieden en de daarbij behorende procedures gegeven.

2.4.2 Besluiten met een algemeen karakter

In het MER zal een beschrijving plaatsvinden van het vigerende beleidskader, waarbij alle voor de uitbreiding van de golfbaan relevante zaken aan bod komen. Onderstaande tabel biedt een overzicht van in het MER op relevantie uit te lichten nota's en plannen.

Bestuurslaag	Nota/plan
Rijksniveau	Nota Ruimte Structuurschets groene ruimte Nationaal Milieubeleidsplan Vierde Nota Waterhuishouding Natuurbeleidsplan
Provinciaal niveau	Streekplan Gelderland Waterhuishoudingsplan Milieubeleidsplan Beleidsnota Veluwe 2010 Reconstrueplan Onderzoek Beekbergse Poort
Gemeentelijk niveau	De Groene Mal van Apeldoorn deel 1 De Groene Koers deel 2 ⁵ Verkeerskaart Apeldoorn, inclusief diverse deelnota's

⁵ De provincie Gelderland werkt op dit moment aan een nieuw streekplan, dat thans in ontwerp gereed is. In het MER zal de beleidslijn uit het nieuwe streekplan worden meegenomen

⁶ Er is een structuurplan Landelijk gebied in de maak. Ook dit plan kan in de loop van het proces nog tot aandachtspunten leiden.

3 De voorgenomen activiteit

3.1 Het vertrekpunt voor het MER: van 9 naar 18-holes

Uitgangspunten voor een 18-holes golfbaan

Uitgangspunt bij de uitbreiding van golfbaan De Scherpenbergh van 9 naar 18-holes was het zoveel mogelijk in tact laten van de reeds bestaande holes. In het voorgenomen ontwerp is uitgegaan van een logische route van de golfbaan, beginnend en eindigend bij het clubhuis. Daarnaast moet hole 9 bij voorkeur bij het clubhuis eindigen, terwijl hole 10 daar weer begint.

De golfbaan dient te voldoen aan internationaal geldende wedstrijdnormen, met als gevolg dat aan een aantal inrichtingseisen moet worden voldaan. Belangrijk is dat de baan voldoende afwisseling vertoont. Bij een volwaardige 18-holes baan gaat de voorkeur uit naar een par van 72 (het aantal slagen waarin een gekwalificeerde speler wordt geacht de baan te spelen). Daarbij hoort de volgende verdeling van de holes:

- 4-holes met een lengte van 200 m (par 3);
- 10-holes met een lengte van 200 m tot 420 m (par 4);
- 4-holes met een lengte van 430 m tot 500 m (par 5).

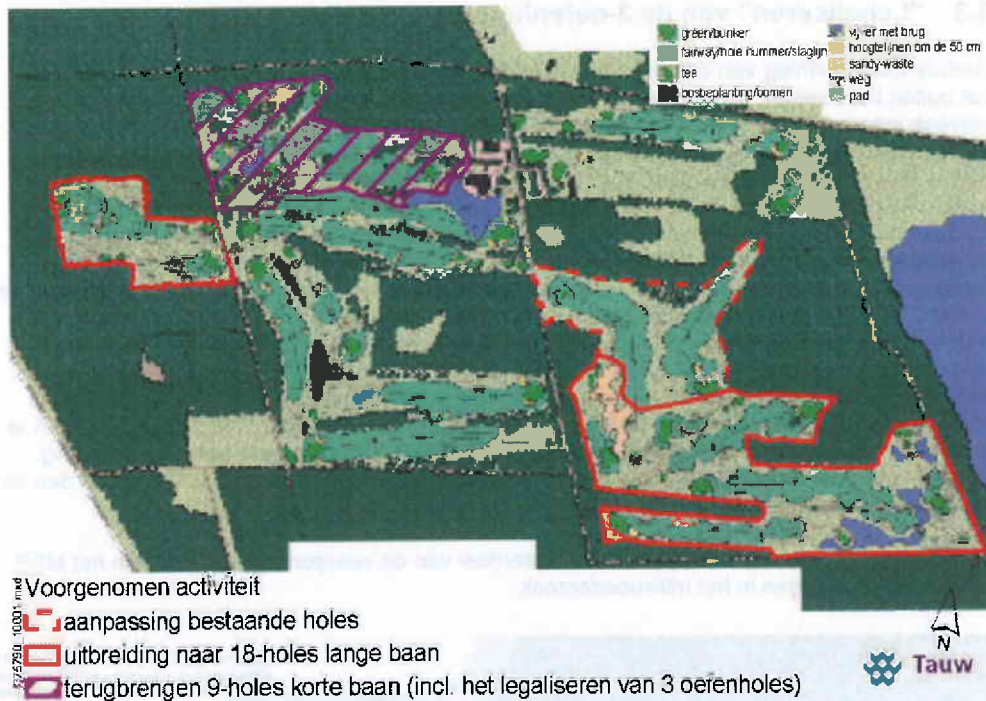
De volgorde van de pars wordt meestal bepaald door de vorm van het terrein en de mogelijkheid om de langere holes in het terrein in te passen. Voorts dienen de volgende uitgangspunten te worden gehanteerd:

- de holes moeten in verschillende windrichtingen gesitueerd zijn;
- de holes moeten afwisselend zijn, zowel qua lengte als qua ruimtelijke en speltechnische opzet;
- de afstand tussen de green en de volgende hole dient circa 30 m te zijn: een grotere afstand is aanvaardbaar indien hierdoor een beter te spelen hole ontstaat of een andere specifieke kwaliteit wordt toegevoegd;
- op de holes die evenwijdig aan elkaar liggen, moeten de gebieden waar de bal neerkomt minimaal 60 m van elkaar liggen;
- bij een hole evenwijdig aan een openbaar toegankelijke weg of wandelpad behoort het landingsgebied van de ballen circa 50 m van de weg of het pad verwijderd te zijn.

Behalve de speltechnische eisen spelen ook andere overwegingen een rol bij het ontwerpen van het baanplan, bijvoorbeeld de ligging van de dassenburcht in het plangebied en de aanwezige bospercelen.

Om de nadelige effecten op de in het gebied aanwezige natuurwaarden tot een minimum te beperken is gekozen voor een inrichtingsvariant zonder boskap, waarbij 2-holes op een westelijk gelegen akker worden aangelegd.

In 2003-2004 is de golfbaan uitgebreid naar een 18-holes baan volgens deze variant, behoudens de 2-holes op de westelijk gelegen akker. De afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft het besluit van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland voor dit betreffende plandeel geschorst (bij wijze van voorlopige voorziening). Deze 2-holes zijn zolang ingepast binnen het terrein van de korte baan, totdat uitbreiding op de westelijke akker mogelijk is. Hiertoe is een kleine baanaanpassing (intern) doorgevoerd, om toch een volwaardige 18-holes baan te kunnen gebruiken.

Figuur 3.1 Overzicht van de gewenste eindsituatie van de golfbaan De Scherpenbergh.

3.2 Ontwikkeling van 2-holes op de westelijke akker

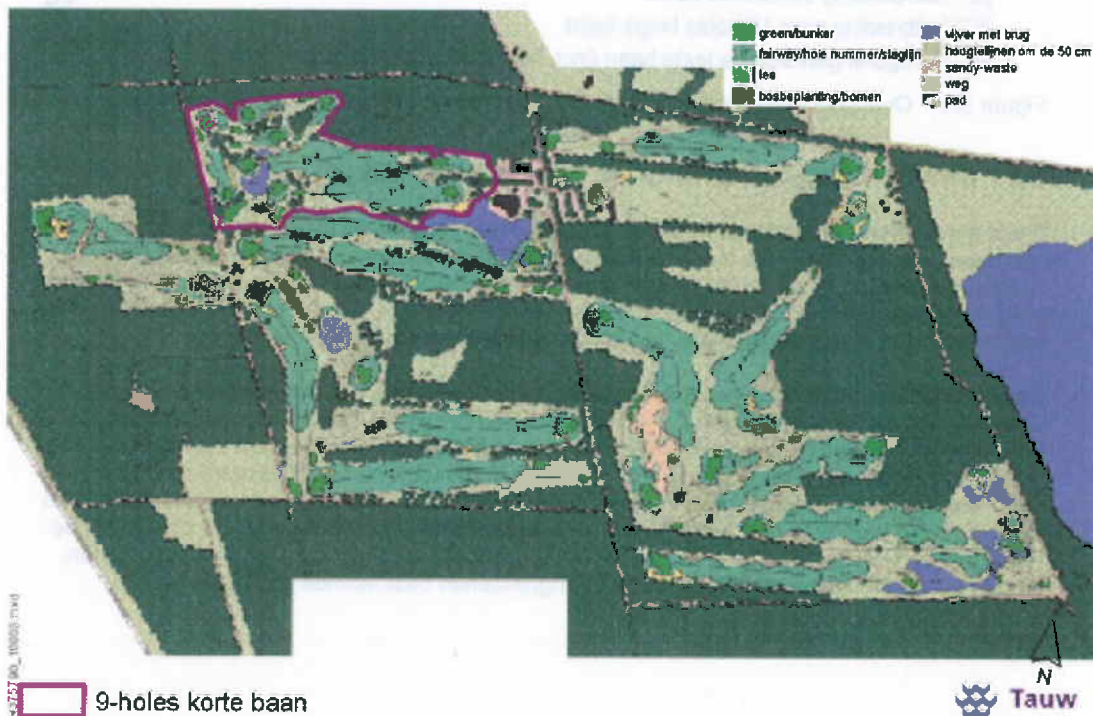
Zoals aangegeven is een kleine baanaanpassing uitgevoerd om de 18-holes golfbaan te realiseren. De twee beoogde holes op de westelijke akker zijn zolang ingepast binnen het terrein van de korte baan. Echter, de wens bestaat om deze 2-holes uiteindelijk op de westelijke akker te realiseren. Hierdoor krijgt de golfbaan de noodzakelijke variatie zoals omschreven in de inleiding en kan de korte baan weer in haar oorspronkelijke functie worden benut.

De ontwikkeling van de 2-holes op de westelijke akker is vooralsnog uitgesteld vanwege de uitspraak van de Raad van State. De akker is gelegen binnen de begrenzing van de Speciale Beschermingszone van de Vogelrichtlijn, maar kent geen beschermd status. Agrarische gronden met een oppervlakte kleiner dan 100 ha. zijn namelijk niet geëxclaveerd en maken geen deel uit van de Speciale Beschermingszone omdat deze gronden geen onderdeel zijn van het leefgebied van de te beschermen soorten. De daadwerkelijke realisering van de 2-holes op de westelijke akker hangt af van het (al dan niet) ontstaan van significante negatieve effecten, en dan vooral de uitstralingseffecten op de aangrenzende beschermde gebieden.

3.3 “Legaliseren” van de 3-oefenholes

Gedurende de aanleg van de golfbaan zijn er drie korte oefenholes aangelegd in een gebied dat buiten het bestemmingsplangebied viel. In verband met de uitbreidingsplannen is een verzoek ingediend om gebruik te kunnen maken van deze korte holes. De holes bevinden zich aan de noordzijde van de golfbaan op gronden met de bestemming bos en natuurgebied. Hier is artikel 17 WRO toegepast, voor de tijdelijke aanleg en instandhouding van de holes, aanvankelijk tot 1 januari 2002, welke termijn is verlengd tot 1 juli 2003. De veronderstelde tijdelijke behoefte aan oefenholes is omgeslagen in een permanente behoefte. Derhalve heeft de golfbaan een verzoek tot herziening van het bestemmingsplan bij de gemeente Apeldoorn ingediend. Compensatie van de schade die door de aanleg is ontstaan kan elders in het gebied van de Beekbergse Poort plaatsvinden. Daartoe is een contract gesloten met de Vereniging Natuurmonumenten en de Stichting Werkgroep Gemeente Apeldoorn, waar de Gelderse Milieufederatie achter staat. In dat contract is vastgelegd dat indien het gemeentebestuur instemt met de handhaving van de oefenholes, de boscompensatie wordt gepleegd elders in het gebied van de Beekbergse Poort. De compensatie is bepaald op 250% (2,5 ha) en dient te geschieden door middel van aankoop van die oppervlakte en overdracht aan de Vereniging Natuurmonumenten. Indien de compensatie niet wordt gerealiseerd voor 1 januari 2008 dan zal financiële compensatie geschieden.

Deze “te legaliseren oefenholes” vormen onderdeel van de voorgenomen activiteit in het MER en worden afgewogen in het milieuonderzoek.

Figuur 3.2 Locatie 9-holes korte baan.

4 Milieuaspecten

4.1 Korte gebiedsbeschrijving

Golf- en Businessclub De Scherpenbergh is gelegen ten zuidoosten van Apeldoorn. Het plangebied grenst aan de noordzijde aan de Albaweg, in het oosten aan de Albaplas, in het zuiden aan het munitieopslagdepot van defensie en in het zuidwesten en westen aan bosgebied van de Veluwe (met een klein gedeelte akkerbouwgebied).

Ten westen van de golfbaan is de Roomse Berg gelegen. Dit gebied wordt intensief gebruikt door recreanten (wandelaars, picknickplaatsen, quad-rijden). In dit gebied komen vooral recreanten vanuit de parken ten westen van de spoorbaan Apeldoorn-Dieren.

De golfbaan ligt in het overgangsgebied van het Centraal Veluws Natuurgebied (CVN) en de IJsselvallei. De locatie bestaat uit bouwlanden, graslanden en bos. In het midden van de locatie liggen een oude vuilstortplaats en een poeltje. De oude vuilstortplaats is ingepast binnen de inrichting van de golfbaan.

Figuur 4.1 Luchtfoto golfbaan De Scherpenbergh.

4.2 Bodem en water

Bodemkundig gezien behoren de gronden binnen het plangebied tot de haarpodzolen en holtpodzolen. Veel van de gronden zijn vergraven of diep bewerkt. Langs de oost- en westrand van het plangebied en ter plaatse van de bosstrook langs de Albaweg zijn nog ongestoorde profielen aanwezig. Het grondwater bevindt zich diep onder het maaiveld. In het midden van het plangebied is een vochtig terrein aanwezig (nabij de voormalige vuilstort), waar een slecht waterdoorlatende laag is ontstaan (waarschijnlijk als gevolg van de stortingen en de daardoor ontstane druk op de ondergrond). Het Albagebied, waarin de golfbaan ligt, vormt een infiltratiegebied. De kwaliteit van dit infiltratiewater is belangrijk voor benedenstrooms gelegen waternatuur.

4.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Het plangebied maakt deel uit van een jong dekzandlandschap als uitloper van het Centraal Veluws Natuurgebied. Binnen het plangebied is qua landschap sprake van een afwisselende opbouw met bouwlanden, graslanden, bospercelen en bosjes in een regelmatige blokverkaveling. De land- en stuifduinen geconcentreerd langs de oost- en westrand van het golfbaanterrein, bevatten nog heiderelicten. Het gebied kent een coulisseachtig aanzicht. Ten behoeve van de uitbreiding van de golfbaan is een archeologisch prospectie uitgevoerd⁷. Met name in het oostelijk deel van het plangebied is een groot aantal vuursteenvondsten gedaan. Omdat op basis van de prospectie onduidelijk was in hoeverre de vindplaats zich in noordelijke richting zou uitstrekken is een aanvullende prospectie uitgevoerd. Op basis van deze aanvullende prospectie is geconcludeerd dat er sprake is van twee vuursteenvindplaatsen aan weerszijden van de aanwezige ruggen (hoger gelegen gronden) in het oostelijk deel van het plangebied. Bij de aanleg van de nieuwe holes zijn de vondstgebieden ongemoeid gelaten (gepreserveerd). De westelijk gelegen akkers kennen geen hoge archeologische waarden.

Figuur 4.2 Impressie van de golfbaan.

⁷ Archeologische prospectie, bureau BAAC (maart 2002) en Aanvullende Archeologische Prospectie, bureau BAAC (oktober 2002).

4.4 Natuur

De golfbaan wordt aan drie zijden omgeven door twee Speciale Beschermingszones "Veluwe" die in het kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn aangewezen. De locatie van de oefenholes en de akker waar 2-holes gepland zijn vallen binnen de begrenzing van deze Speciale Beschermingszones. De akker kent geen beschermde status, vanwege de agrarische functie (zie ook paragraaf 3.2).

Daarnaast maakt de golfbaan geheel deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Voor de percelen van de golfbaan geldt in dit kader dat op 20-60% van het oppervlak bepaalde natuurdoelen kunnen worden nagestreefd; voor de aangrenzende Speciale Beschermingszones in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden is de ambitie hoger: hier kunnen namelijk op tenminste 60% van het oppervlak bepaalde natuurdoelen worden nagestreefd. En een aantal planten en soorten waarvan is vastgesteld dat ze in de nabijheid of op het terrein van de golfbaan voorkomen is beschermd door de Flora- en Faunawet. Aantasting van populaties van zulke beschermde soorten is in beginsel niet toegestaan.

In figuur 4.2 is de ligging van de Speciale Beschermingszones en de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur aangegeven. In bijlage 1 zijn de natuurbeschermingsaspecten van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Provinciale Ecologische Hoofdstructuur en de Flora- en Faunawet weergegeven.

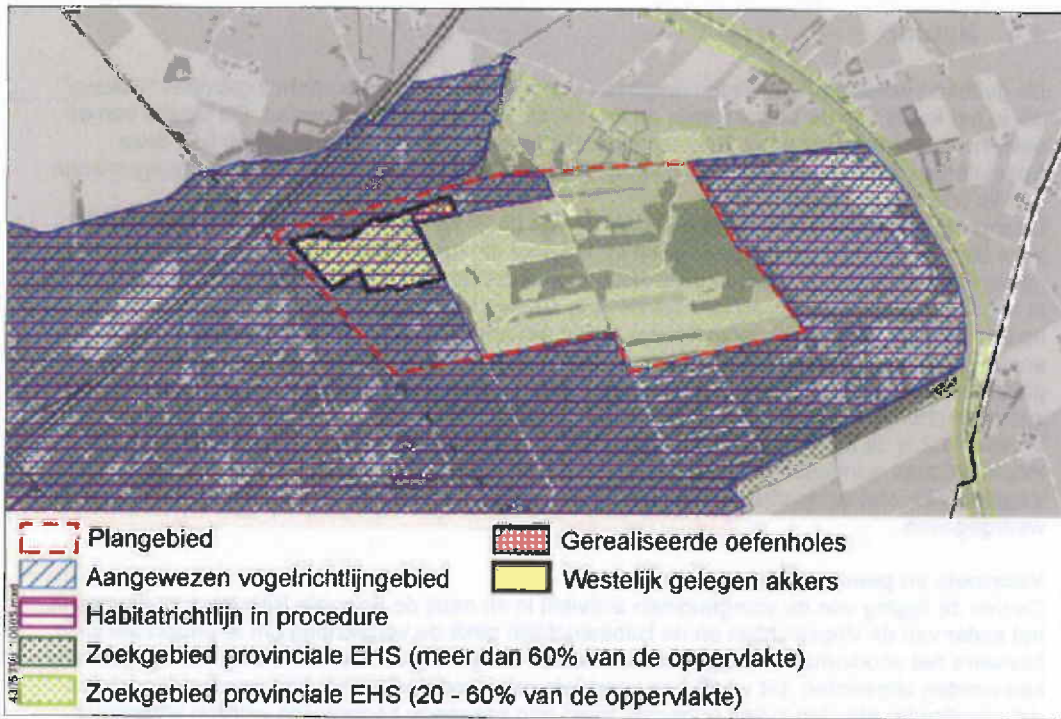
Voortoets en passende beoordeling

Gezien de ligging van de voorgenoemde activiteit in en nabij de Speciale Beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn geldt de verplichting om te onderzoeken in hoeverre het voorkomen van significante effecten als gevolg van de uitbreiding van de golfbaan kan worden uitgesloten. Dit wordt een voortoets genoemd. Indien niet kan worden uitgesloten dat significante effecten zullen optreden, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Ook voor de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur moet worden aangegeven of er wezenlijke waarden en kenmerken worden aangetast.

Hierbij dient het volgende stappenschema doorlopen te worden:

1. Kan redelijkerwijs elders of op een andere manier aan dit zwaarwegend belang tegemoet worden gekomen?
 - Is de ontwikkeling noodzakelijk? Bij beantwoording kunnen bijvoorbeeld (sociaal) economische argumenten worden gebruikt.
 - Is de ontwikkeling noodzakelijk op deze locatie? Aangetoond moet worden dat, mede op basis van ecologische criteria, alternatieve locaties minder gunstig zijn.
2. Indien dat niet het geval is, kunnen redelijkerwijs mitigerende maatregelen worden genomen om de aantasting zo klein mogelijk te doen zijn?
3. Indien dit niet (voldoende) het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de waarden?

Van het plangebied en omgeving zijn natuurgegevens bekend. In het kader van het MER zal een kort veldonderzoek in en nabij het plangebied plaatsvinden, om de reeds bekende natuurgegevens te verifiëren. De effecten van de voorgenoemde uitbreiding zullen in het MER door middel van een voortoets inzichtelijk worden gemaakt. Daarbij zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de effecten van de gehele ruimtelijke ontwikkeling op het golfterrein en in de omgeving van het terrein, waar theoretisch nog invloed van de uitbreiding denkbaar is. Indien significante effecten op de natuurwaarden niet kunnen worden uitgesloten, wordt in het kader van het MER een passende beoordeling uitgevoerd.

Figuur 4.3 Overzicht van beschermde gebieden.

Op basis van bestaande gegevens wordt thans ingeschat dat de effecten voor de belangrijke planten- en diersoorten verwaarloosbaar zijn, althans niet negatief in die zin dat van die soorten de zogenaamde "gunstige staat van instandhouding" in gevaar komt (als bedoeld in de Flora- en Faunawet).

4.5 Woon- en leefmilieu

De golfbaan wordt ontsloten via de Albaweg en 't Zand. Bezoekers worden vanaf het Apeldoorns Kanaal via de Albaweg en 't Zand naar de golfbaan geleid. Vertrekkend verkeer wordt op de Albaweg, via de Strooiselweg weer teruggebracht naar het Apeldoorns Kanaal. Het aantal verkeersbewegingen als gevolg van de 9-holes golfbaan ligt in de orde van 100-150 auto's per dag. Ter hoogte van bebouwing langs de Albaweg zijn verkeersdrempels aangebracht om het autoverkeer af te remmen. De bestaande parkeercapaciteit is bij realisatie al gedimensioneerd voor een 18-holes golfbaan.

Langs de Albaweg en langs 't Zand is een aantal woningen gesitueerd. Daarnaast is aan de Albaweg de camping De Vinkenkamp gelegen.

4.6 Te beschouwen milieugevolgen

In het MER worden de milieugevolgen in beeld gebracht die als gevolg van de voorgenomen activiteit, de uitbreiding van de golfbaan, worden verwacht.

Onderstaande tabel biedt een overzicht van de milieuthema's inclusief de te beschouwen milieugevolgen.

Thema	Mogelijke effecten
Bodem en water	<ul style="list-style-type: none"> - aantasting aardkundige waarden - aanvoer grond door ophoging baanonderdelen - verdroging door wateronttrekking - verandering concentraties stoffen
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	<ul style="list-style-type: none"> - beïnvloeding coulisselandschap - aantasting reliëf - beïnvloeding cultuurhistorische elementen en patronen - beïnvloeding archeologische waarden
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> - aantasting ecologische waarden - beperking ecologische samenhang - mogelijkheden voor natuurontwikkeling op de golfbaan - ontwikkeling waarden voor vogels
Verkeer	<ul style="list-style-type: none"> - verkeersaantrekkende werking - capaciteit wegennet - capaciteit parkeervoorzieningen
Woon- en leefmilieu	<ul style="list-style-type: none"> - geluidhinder - luchtkwaliteit - verkeersveiligheid - technische baanveiligheid

5 Doorkijk naar het MER

5.1 Wettelijke inhoudseisen

Zoals de Wet milieubeheer^a aangeeft moeten in het MER in ieder geval aan de orde komen:

- Probleemstelling en doel: voor welk probleem moet de activiteit een oplossing bieden en wat is het doel van de activiteit.
- Beleid en besluiten: welke randvoorwaarden zijn van toepassing op basis van het vigerende beleidskader, ten behoeve van welk besluit wordt het MER gemaakt.
- De huidige milieusituatie in het gebied en de ontwikkelingen die te verwachten zijn als de voorgenomen activiteit niet zou worden ondernomen (autonome ontwikkelingen).
- De voorgenomen activiteit en alternatieven daarvoor: waaronder in ieder geval het zogenaamde meest milieuvriendelijk alternatief (hoe wordt de minste schade aangericht aan het milieu en worden kansen voor nieuwe waarden optimaal benut). Ook moet worden gemotiveerd hoe de keuze voor de beschreven alternatieven tot stand is gekomen.
- Milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Aanvullende thema's vanuit de SMB-richtlijn zijn biodiversiteit en klimaat.
- Vergelijking van de alternatieven.
- Een overzicht van informatie die niet geleverd kan worden omdat (actuele) gegevens ontbreken of omdat er geen geschikte voorspellingsmethoden zijn (leemten in kennis).
- Samenvatting van het MER, die voor bestuurders en een breed publiek toegankelijk is.

De richtlijnen zijn richtinggevend voor de inhoud van het MER voor uitbreiding van golfbaan De Scherpenbergh.

5.2 Het MER voor golfbaan De Scherpenbergh

Algemeen

Vooraf door de ligging van het plangebied in en in de nabijheid van gevoelig gebied, zal de noodzaak voor uitbreiding goed onderbouwd moeten worden in het MER. Duidelijk moet worden gemaakt hoe het milieuaspect concreet een rol heeft gespeeld bij de totstandkoming van het bestemmingsplan zoals dit nu voorligt.

Alternatieven en varianten

De m.e.r.-systematiek onderscheidt verschillende soorten alternatieven. In deze paragraaf wordt het voorgestane alternatievenonderzoek nader toegelicht.

Referentiesituatie: het nulalternatief

Om de effecten van de voorgenomen activiteit op het milieu goed in beeld te krijgen, worden ze afgezet tegen de referentiesituatie. Dit is de situatie die zou ontstaan zonder dat de voorgenomen activiteit wordt uitgevoerd, en heet het nulalternatief.

De referentiesituatie voor golfbaan De Scherpenbergh is de situatie met de oorspronkelijke 9-holes golfbaan (lange baan), inclusief de 9-holes korte baan.

Voorgenomen activiteit: het planalternatief

Uitgangspunt in het MER is de beoogde uitbreiding van de 9-holes naar een 18 holes baan conform het vernietigde bestemmingsplan, inclusief de 3-oefenholes in het noorden van het plangebied. Voorgesteld wordt dit alternatief te beschouwen als het planalternatief in het MER. Behoudens de ontwikkeling van 2-holes op de westelijk gelegen akker bestaat de 18-holes golfbaan al. Deze situatie is planologisch legaal ontstaan.

^a Artikel 7.10 Wet milieubeheer.

Als gevolg van het vernietigingsbesluit van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State kent een deel van het gebied nu geen juridische regeling (de zeven ontwikkelde holes in het zuidoosten van het plangebied).

Mogelijke alternatieven voor uitbreiding

Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar te verwachten effecten op het gebied van natuur (toetsing beschermingszones) zal al dan niet een passende beoordeling moeten worden uitgevoerd. Indien gedurende het MER-onderzoek blijkt dat een passende beoordeling moet worden uitgevoerd, zullen realistische alternatieven moeten worden beschouwd. Het gaat daarbij om het beschouwen van alternatieve locaties voor uitbreiding van de golfbaan (met andere woorden: kan de uitbreiding op een andere plek?). Vooralsnog wordt, op basis van een eerste ecologische verkenning, uitgegaan dat een passende beoordeling niet nodig is omdat geen significante effecten worden verwacht.

Meest milieuvriendelijk alternatief

In het meest milieuvriendelijk alternatief wordt de uitbreiding van de golfbaan conform het planalternatief verder uitgewerkt, zodat de beste mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast, waarbij eventuele negatieve milieugevolgen worden beperkt of gecompenseerd en waarbij zoveel mogelijk nieuwe natuur- en milieuwaarden worden gerealiseerd. Ook van dit meest milieuvriendelijk alternatief zal een toetsing plaatsvinden, zoals dit voor de andere alternatieven gebeurt.

Bijlage 1

Natuurbeschermingsaspecten

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Vogelrichtlijn

Bescherming van soorten en gebieden

De Europese Vogelrichtlijn is in 1979 door de lidstaten van de Europese Unie aanvaard en is in Nederland inmiddels bijna in Nederlandse wetgeving (de herziene Natuurbeschermingswet 1998) verwerkt. De Vogelrichtlijn beschermt circa 80 gebieden die een bijzondere waarde hebben voor vogels. Inmiddels is de aanwijzing van die gebieden, waaronder de Speciale Beschermingszone Veluwe, afgerond.

Procedure bij aantasting van waarden van door de Habitatrichtlijn beschermde soorten of gebieden

De Vogelrichtlijn is in juridisch opzicht via een zogenaamde schakelbepaling gekoppeld aan de Habitatrichtlijn. De procedure die moet worden doorlopen bij aantasting van het Vogelrichtlijngebieden is daarmee gelijk geworden aan de procedure in/bij Habitatrichtlijngebieden. Zie verder onder "Habitatrichtlijn".

Gevolgen van de bescherming voor de verdere procedure

Van de soorten die bepalend zijn geweest voor de aanwijzing van de Speciale Beschermingszone Veluwe komen enkele in en/of nabij het bestemmingsplangebied voor, namelijk wespandief, zwarte specht en boomleeuwerik. De gevolgen van de uitbreiding van de golfbaan voor deze soorten moeten dan ook expliciet worden bepaald. Daarbij moeten niet alleen de effecten binnen het bestemmingsplangebied zelf worden bepaald maar moet ook rekening worden gehouden met zogenaamde "uitstralende effecten", dat zijn effecten van de uitbreiding op de naastgelegen (en onder de bescherming van de Vogel- én de Habitatrichtlijn vallende) gebieden.

Habitatrichtlijn

Bescherming van soorten en gebieden

De Europese Habitatrichtlijn is in 1992 door de lidstaten van de Europese Unie aanvaard en is in Nederland inmiddels bijna in Nederlandse wetgeving (de herziene Natuurbeschermingswet 1998) verwerkt. De Habitatrichtlijn beschermt een groot aantal (circa 150) gebieden en een aantal soorten. Inmiddels is de aanwijzing van die gebieden, waaronder de Speciale Beschermingszone Veluwe, afgerond en is redelijk tot goed bekende op welke plaatsen de door de richtlijn beschermde soorten (kunnen) worden aangetroffen.

Procedure bij aantasting van waarden van door de Habitatrichtlijn beschermde soorten of gebieden

Wanneer ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk of met zekerheid gevolgen hebben voor de belangrijke, zogenaamde kwalificerende, waarden van Habitatrichtlijngebieden dient een analyse van die effecten te worden gemaakt. Wanneer de effecten een zodanige omvang hebben dat ze mogelijk significant kunnen worden genoemd dient een aparte vervolprocedure te worden doorlopen; deze wordt wel "passende beoordeling" van de milieugevolgen genoemd.

Gevolgen van de bescherming voor de verdere procedure

De golfbaan grenst aan een gebied dat wordt beschermd door de Europese Habitatrichtlijn. De habitattypen en soorten die kwalificerend zijn, dat wil zeggen in zodanige mate voorkomen dat voor die typen en soorten een zone moest worden aangewezen, zijn opgenomen in de overzichtstabel. Hoewel in potentie sommige habitattypen en soorten wel in de omgeving van de golfbaan voor zouden kunnen komen zijn geen recente waarnemingen van deze soorten en habitattypen bekend.

De verwachting is daarom dat de effecten op zowel de door de Habitatrichtlijn beschermde soorten als habitattypen (vrijwel) verwaarloosbaar zullen zijn; in geen geval zullen de effecten significant negatief zijn.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS)

Bescherming van de PEHS

Het gehele bestemmingsplangebied maakt deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur, de PEHS. Deze is opgenomen in het streekplan van de provincie Gelderland en wordt dan ook formeel beschermd via de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Het streekplan stelt bij ruimtelijke ontwikkelingen als deze verplicht om (in de eerste plaats) onderzoek te doen naar de omvang van de effecten van die ontwikkelingen. Negatieve effecten moeten waar mogelijk worden *gemitigeerd* (verzacht) en uiteindelijk soms gecompenseerd. Voor dit plan betekent beleid dat in het gehele plangebied en de naaste omgeving daarvan⁹ onderzocht moet worden welke natuurwaarde precies worden aangetast en welke verbeteren.

Procedure bij aantasting van de waarden van de PEHS

Wanneer aantasting van landschap of natuurwaarden optreedt, dient het volgende stappenschema verder te worden doorlopen:

1. Kan redelijkerwijs elders of op een andere manier aan dit zwaarwegend belang tegemoet worden gekomen? Deze stap bestaat in feite uit twee deelvragen:
 - Is de ontwikkeling noodzakelijk? Bij beantwoording kunnen bijvoorbeeld (sociaal-) economische argumenten worden gebruikt.
 - Is de ontwikkeling noodzakelijk op deze locatie? Aangetoond moet worden dat, mede op basis van ecologische criteria, alternatieve locaties minder gunstig zijn.
2. Indien dat niet het geval is, kunnen redelijkerwijs mitigerende maatregelen worden genomen om de aantasting zo klein mogelijk te doen zijn?
3. Indien dit niet (voldoende) het geval is, welke compensatie wordt dan geboden voor het verloren gaan van de waarden?

Gevolgen van de bescherming voor de verdere procedure

De voornaamste waarden die kunnen worden beïnvloed zijn de waarde van het plangebied en de directe omgeving daarvan voor op een of andere wijze beschermde of bedreigde soorten. Dit zijn de soorten die zijn opgenomen op een Rode lijst, aangevuld met strikt beschermde soorten (Habitatrichtlijn bijlage IV) en zogenaamde *prioritaire soorten* in het beleid van de provincie Gelderland [Provincie Gelderland, 2002]. Vragen die in het kader van een nieuwe bestemmingsplanprocedure nog moeten worden beantwoord hebben betrekking op (de effecten van de uitbreiding van de golfbaan op) een aantal bedreigde en/of provinciale prioritaire soorten:

- Das (Prioritaire soort provincie) uitgezocht moet worden wat het exacte effect is op dassen.
- Boommarter (Prioritaire soort provincie en Rode lijst) uitgezocht moet worden of de boommarter wellicht gebruik maakt van het bestemmingsplangebied.
- Vleermuizen (Prioritaire soorten provincie+ bijlage IV Habitatrichtlijn), worden vliegroutes niet verbroken? Neemt het areaal aan foerageergebied af/toe?
- Akkerplanten (Prioritaire soorten provincie, waarschijnlijk alleen positieve effecten).
- Groene specht en roodborsttapuit (Rode lijst, waarschijnlijk alleen positieve effecten, nagegaan moet worden of jaarlijks gebruikt nestcluster groene specht niet verdwijnt).

⁹ De naaste omgeving is het gebied waar mogelijk uitstralingseffecten optreden als gevolg van de uitbreiding van de golfbaan. Onder zulke effecten worden de effecten verstaan van bijvoorbeeld geluidhinder, licht, bewegingen van mensen en voertuigen. Het betreft de omgeving van het bestemmingsplangebied zelf en dat van de aan-/afvoerwegen die intensiever gebruikt zouden kunnen gaan worden.

- Vogels van het kleinschalig cultuurlandschap (zoals de op de Rode lijst geplaatste geelgors: waarschijnlijk alleen positieve effecten). Uitgezocht moet worden welke andere vogelsoorten van het kleinschalig cultuurlandschap momenteel voorkomen in het gebied.
- Hazelworm (Rode lijst), nagegaan moet worden of deze soort aanwezig is in het bestemmingsplangebied.
- Levendbarende hagedis (prioritaire soort provincie Gelderland), nagaan moet worden of deze soort aanwezig is in het bestemmingsplangebied.
- Heivlinder (Rode lijst en prioritaire soort provincie).
- Mierenleeuw.
- Daarnaast moeten effecten op migratiemogelijkheden worden bepaald, zoals de te ontwikkelen migratieroute tussen de Veluwe en het Beekbergerwoud.

Flora- en Faunawet

Bescherming van soorten

De Flora- en Faunawet beschermt een groot aantal in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten. Doel van de wet is die soorten duurzaam in stand te kunnen houden. De wet, die sinds 1 april 2002 van kracht is geworden, schrijft voor dat aantasting van beschermde soorten (en dus hun habitats) niet is toegestaan. Op die algemene verbodsbepaling wordt een aantal uitzonderingen gemaakt. Zo zijn vogels alleen tijdens het broedseizoen beschermd en kan voor een aantal werkzaamheden of doeleinden een ontheffing van verbodsbepalingen worden gevraagd.

Procedure bij aantasting van beschermde soorten

De Flora- en Faunawet schrijft voor dat getoetst moet worden of de *gunstige staat van instandhouding van soorten* gevaar loopt. Wanneer dit het geval is (de grootste kans hierop is aanwezig bij de op de Rode lijst geplaatste soorten), of wanneer door de Habitatrichtlijn strikt beschermde soorten worden aangetast, dienen mitigerende of compenserende maatregelen te worden genomen. Voor soorten die door de Habitatrichtlijn worden beschermd moet die compensatie *voorafgaand aan de ingreep* plaatsvinden.

Gevolgen van de bescherming voor de verdere procedure

In het plangebied zijn alleen jagende vleermuizen waargenomen; verblijfplaatsen worden niet aangetast. De aantasting betreft dus naar alle waarschijnlijkheid geen verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten.

Beschermde én op de Rode lijst geplaatste soorten betreffen alleen de soortgroep vogels, met name de groene specht. Door buiten het broedseizoen te werken kan rekening met deze vogels worden gehouden. Het is mogelijk dat een vaste verblijfplaats van de groene specht aanwezig is in de (te kappen) bosrand. Voorkomen moet worden dat de broedboom van de groene specht wordt verwijderd of verstoord.

Voor andere zowel beschermde als bedreigde dier- en plantensoorten lijkt de waarde van het gebied als gevolg van de ontwikkeling toe te nemen (bijvoorbeeld voor de hazelworm en de levendbarende hagedis).

Kwalificerende en andere belangrijke door de Vogel- en de Habitatrichtlijn beschermde habitattypen en soorten

De Speciale Beschermingszone Veluwe is in het kader van de Vogelrichtlijn aangewezen, omdat het gebied één van de vijf belangrijkste broedgebieden in Nederland is voor de wespandief, de nachtzwaluw, de ijsvogel, de zwarte specht, de boomleeuwenk, de duinpieper en de grauwe klauwier. De bossen, heidevelden en zandverstuivingen zijn verder van belang als broedgebied van de draaihals, de roodborsttapuit en de tapuit. De biotopen van deze vogels hebben mede de begrenzing van dit gebied bepaald [LNV, 2000]

De Speciale Beschermingszone Veluwe is in het kader van de Habitatrichtlijn aangewezen voor de volgende Habitattypen [LNV, 2003]:

Belangrijkste gebied voor

- 2310 Psammofiele heide met struikhei (*Calluna*) en stekelbrem (*Genista*).
- 2330 Open grasland met buntgras en struisgrassoorten (*Corynephorus* en *Agrostis*-soorten) op landduinen.
- 3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de oeverkruidorde (*Littorelletalia uniflorae*) en/of dwergbiezen-klasse (*Isoëto-Nanojuncetea*).
- 3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren.
- 4030 Droge Europese heide.
- 6230 *Soortenrijke heischrale graslanden, op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).
- 7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Snavelbies-verbond (*Rhynchosporion*).
- 9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met zomereik (*Quercus robur*).

- 1083 Vliëgend hert.
- 1096 Beekprik.
- 1163 Rivierdonderpad.

Verder aangemeld voor

- 2320 Psammofiele heide met struikhei (*Calluna*) en kraaihei (*Empetrum nigrum*).
- 4010 Noord-Atlantische vochtige heide met dophei (*Erica tetralix*).
- 5130 Jeneverbes (*Juniperus communis*)-formaties in heide of kalkgrasland.
- 91E0 *Alluviale bossen met zwarte els (*Alnus glutinosa*) en es (*Fraxinus excelsior*) (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).

- 1042 Gevlekte witsnuitlibel.
- 1318 Meervleermuis.
- 1166 Kamsalamander.
- 1831 Drijvende waterweegbree.